

[קיצבה עשו חכמים] לכתובה של בתולה שתהא מאתים בלבד ולכתובת אלמנה שתהא מנה בלבד — כדי שלא לבייש את מי שאין לו להוסיף. (4)

קא משמע לן, שאם רצה להוסיף הרי זה מוסיף!

שנינו במשנה: אם רצה להוסיף אפילו מאה מנה יוסיף:

מדדיקת הגמרא: רצה "לכתוב" לה —

דמשמע: שהוא מתנה מדעתו, ואין שם כתובה" עליה — לא קתני, אלא רצה "להוסיף" דמשמע: יש שם של "כתובה" גם על מה שהוא נותן מדעתו כמו על העיקר! (5)

ונמצאת משנתנו מסייעת ליה לרבי איבו אמר רבי ינאי!

דאמר רבי איבו אמר רבי ינאי:

תנאי כתובה דהיינו התוספת שהוא מתנה להוסיף לה (6) ככתובה דמי!

לבייש את מי שאין לו, ולא קאמר: שלא לבייש את מי שאין לה, יש לומר דכולה חדא היא, והכי קאמר: שלא לבייש את מי שאין לו [לאבי האשה] נכסים לתת נדוניא גדולה לבתו כדי שיכתבו לה כתובה גדולה; וכתב על זה ב"שיטה מקובצת", דברש"י במהדורא קמא מבואר בהדיא ד"שלא לבייש את מי שאין לו" היינו שלא לבייש את הבעל שאין לו להוסיף, וראה ב"שיטה מקובצת" במשנה בשם תלמידי רבינו יונה.

5. פירש הריטב"א: ד"רצה לכתוב" משמע שכותב לה מתנה וחיוב מדעתו ואינו בדין כתובה, אבל השתא דקתני "מוסיף" משמע שנעשה טפל לכתובה, וכאילו הם דבר אחד, וכדאמרינן [סנהדרין ב א] "מוסיפין על העיר ועל העזרה", שקדושת התוספת קדושת העיר, וכעין זה במאירי.

6. כתב רש"י: "תנאי כתובה, תוספת שהוא מתנה להוסיף לה, וכן מזונות, וכל הנך דתנן בפירקין דלעיל"; [ובהמשך דברי הגמרא לא הזכיר רש"י אלא את התוספת].

וכתב הר"ן על דברי רש"י: ונראה לי שמה שכתב "וכן מזונות" לא בא לומר שיהא שמן "כתובה", דאם כן היכי שקלינן וטרינן לעיל [נג

שהוא מועיל מדין "אודיטא" [ראה בקצות החושן סימן מ], וכן נראה בריטב"א על המשנה [נדפס לקמן נו א]: "ואע"פ דידעי ודאי שלא נתקבלה, הודאתה זהו שוברתה כאילו נתקבלה, ואינה צריכה לומר הריני כאילו התקבלתי".

וביותר מבואר כן בפירושו לגמרא על ענין זה, ושם נראה שמבין הוא כן גם בדעת רש"י, [ראה דבריו בדף נו א על דברי הגמרא "טעמא דכתבה ליה"].

ב. לאו דוקא "מנה" אלא כל סכום שיקבעו ביניהם.

4. כתב הר"ן: מכאן ראה שיכול הוא לכתוב בכתובה "ויהיבנא ליכי מוהר בתולייכי כך וכך", כלומר, יכול הוא שלא להפריד בין העיקר ובין התוספת כלל, ולכתוב במקום מאתים זוז את כל הסכום כולל התוספת, כי אם תמצוי לומר שאינו מותר אלא להוסיף את התוספת בנפרד מעיקר הכתובה, אם כן מה סלקא דעתין שיהא אסור, ומה בושה יש בדבר, וכי אילו אם רוצה הוא להתחייב לה משלו כל מה שירצה, אין הוא יכול?! אלא ודאי שהנדון הוא כשכותב סתם, ובזה היה מקום לומר שיש לחוש לכיסופא, כיון שלזו כותבים מוהר כזה ולזו מוהר כזה.

וכן כתב הריטב"א, אלא שהוסיף בזה דברים, וז"ל: "ולפום האי פירושא הא דנקט: שלא